

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

3. Materia proxima, quæ est ablutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

dium, saltem illud, quod est spissum, & valde carnibus, vel alia materia decoctum, aqua multo vino immixta, &c. Nix, gelu, glacies, lutum densum, ut sic, non sunt apta materia, quia non sunt apta ad abluendum.

7. Idem puto de succo herbarum, hoc est, de liquoribus, qui exprimitur ex herbis, vel radicibus, vel fructibus contulis, seu compressis, Aqua enim naturalis ea non est, sed rei contusae substantia.

Materia remota dubia ad Baptismum.

8. Aquae illae, quae ex vi ignis per stillicidia ex herbis, floribus, vel radicibus extrahitur, qualis est aqua rosea, & similes, incertum est, an sint apta baptismi materia, quia licet communis opinio ferat has non esse vere aquas, non nemo tamen aquam elementarem esse putat, ut Castrop. tom. 1. tr. 1. d. 2. p. 5. n. 6. lege eundem de Baptismo modo citato.

9. Aqua extracta artificio quodam, cujus meminit Vecherus, lib. 3. de secretis naturae, cap. 4. ex Cardano, à vino, cui antea fuit admixta aqua, incerta mihi aqua est, quia non constat, an sit illa aqua, quae fuerat admixta, an partes puriores vini, quo nobis aquae apparent.

10. Brodium item non admodum spissum, seu coctum, vel aqua luto non admodum denso confusa, vel lixivium leve, id est non multis cineribus imbibitum, & similia erunt incerta materia, quando incertum est, an servent naturalem speciem, vel usum communem aquae.

11. Aquam resolutam à sale concreto ex aqua falsa maris, dubia mihi materia baptismi est, quia nimis multum exhalationis terrae retinet, multo magis Sylvest. Angelus, Tabiena, Armilla, omnes, v. Baptismus, referunt resolutam ex sale montano, id est ex eo sale, quod in nostra Sicilia copiosum est, & à salis fodinis ad quotidianum usum lapidum instat, excluditur.

12. Scio Leander de Baptismo, d. 2. quæst. 4. & 7. & Bonacinum d. 2. de Baptismo, quæst. 2. p. 3. n. 4. putare, aquam resolutam à sale Maris esse aquam naturalem, sed id mihi non videtur ita certum, ut ex illius ablutione certum pronuncietur Baptismus.

13. Aqua existens in linteo, vel digito, nisi exprimitur, dubium est, an sit apta materia, quia ut sic, non est certum, an sit apta ad lavandum, quamvis Leander de Baptismo, d. 2. q. 4. & 5. doceat tum glaciem, lutumque num. 6. dicta, tum prædictum linteum, digitumque apta esse, quia putat adhuc per illam quamvis non expressam, sed ut ita dicam expressam in corpus baptizandi, hominem denominari simpliciter ablutum, sed vide quæ dicam §. 3. num. 21. & 22.

§. II. De materia remota Baptismi quoad licitum usum.

1. Regula generalis est, debere servari consuetudinem Ecclesiae, ut licite conferatur Baptismus, atque adeo, seclusa necessitate, semper adhibendam esse aquam Sacri Fontis rite benedicti.

2. Quidam Parochus non multis abhinc annis, ob extraordinarium hyemis rigorem solemniter baptizavit infantem aqua calida communi, ne renellos infantis artus offenderet frigida Sacri Fontis, peccavitne is mortaliter.

Respondeo. Mortaliter peccasse videtur colligi ex Bonac. l. c. n. 7. & 8. cum aliis, quia à consuetudine Ecclesiae in re gravi discessit: sed non peccasse mortaliter fuisse probat Quintanadueñas, de Baptismo, sign. 22. quia nullum est, aut de hac re præceptum, quod si esset, sanè de re esset non substantiali, sed modica materia.

3. Quid si Parochus adhibuisset aquam Sacri Fontis, illam calefaciens. Respondeo, hanc vocare irreverentiam, saltem gravem, nequaquam audeo.

4. Dictum autem est, (solemniter baptizavit) nam quando propter necessitatem confertur Baptismus pri-

vatim, si facile benedicta aqua fontis haberi non potest, non benedicta sine vlla dubitatione, vi omnino potest & debet.

Illud item concedit dicta necessitas, ut possit certa haberi non possit, quod tamen cum consuetudine saltem mente concepta, faciendum erit in hunc finem, Si materia hac idonea est ad baptizandum, baptizo in nomine Patris, &c. Verum deinde, quia aqua certo naturalis habebitur, debet hic etiam sub alia conditione in hunc modum, si non ex baptismo ego te baptizo in nomine Patris, &c. Quod si materia, quæ baptizasti, materia omnino insufficienti, ut aqua, vino, &c. tunc certe sine vlla conditione illum baptizare omnino debes.

§. III. De materia proxima Baptismi, quæ sit certo sufficiens.

1. Quia ablutio est contactus successivus corporis baptizati, ideo sufficiens certum est, ablutio quæ fit per immersionem, vel per notabilem personem, vel per effusionem item notabilem corpus, ipsum corpus contingendo.

2. Trina immersio olim erat in præcepto, nunc idem fuisse notat Castropalaus de Baptismo, d. 2. quæst. 4. addens, in prima ex tribus compleri baptismum, jam tunc forma; Quod si expressè baptizatum non sit per tertiam, tunc enim verò non ex defectu ablutionis, sed ex defectu intentionis, (at certe non sit) completum in tertia.

3. Dixi autem (ipsum corpus contingendo) non totum, cum satis sit fieri ablutionem in parte hominis parte, sic enim absolute dicitur homo ablutus. Nam propterea, si ex præcepto, si ex Ecclesiae consuetudine solet fieri in capite, vel in pedore, vel in pulvis, vel in brachio, non quod totum, & corpus, sed notabilis ejus pars abluatur.

4. Vnum hic in Castropalao l. c. n. 5. videtur non posse sic enim habet, Probabilius est, requiri, ut baptismum fieri in aliqua parte corporis principis, scilicet in pedore, scapulis, brachio, pede: solum vero in digito sola manu insufficientem est.

5. Hæc Castropalaus, à quo rogo cur iudicem dem esse partem principem corporis, non verò manum.

6. Respondere, Lector, posses, Castropalaum hoc tem de manu, docere nequaquam sufficere abluendam manum (vota illud, solap) at loquentem de pede, de, satis sufficere pedem, non addendo, (sine pedem) cum ergo pes apud doctos (ut notat Zaccaria, tract. 1. l. 6. Historia 6. de Scholeto, tit. 4. fol. m. v. vbi de pede præstantissimus Medicus, & Anatomus significet complexum ex femore, tibia, & extremitate de, totum id intelligit Castropalaus nomine pedis, ejus ablutio sufficit ad Baptismum, non verò ipsius lumen extremum pedem, qui certe, si solus abluatur, sufficit, sicut nec sufficit si solum abluatur crura manus.

7. Etaditè ictum contra Castropalaum committere avertente contendisti, amice Lector; Verum ego rogo, si ad Medicos confugis, cur in eodem loco prorsus à te citato, non legisti etiam manum pro eodem significare complexum ex brachio, & extrema manu? debuisse ergo saltem, nec obesse, quæteretur Castropalaus, diserte docere, sufficere baptismum abluitionem pedis, & manus, ut completum illas alias partes, non verò sufficere, ut solum manus completentium.

8. Si obstitit, manu immixta in vterum, baptizo infantem in parte principali, v. g. in capite, multo magis si baptizet in simili parte jam ab vtero egressa, si ciente baptizat, quia est vera pueri ablutio, ita Hæc de bapt. diff. 2. Leander de bapt. d. 2. q. 11. multo certius.

9. Si puerum v.g. ligatum fune immittas in flumen, & extrahas, valide illum baptizas, prolata forma, quia vere tunc puerum abluis. Non ita si ex se puer in fluvium cadat, nam tunc non abluatur ab alio, hoc est à ministro Baptismi, quam personarum distinctionem esse necessariam dicitur mox.

10. Si eundem immittas in flumen, vel puteum, sed illud inde non extrahas, an valide baptizes, mox §. 4. explicabitur.

11. Si linteam aqua imbibitum exprimas in corpus baptizandi, ut etiam si glaciem, lutumque pari modo exprimas, sufficienter baptizas, prolata forma: quia sic sufficienter abluis. Non ita, sed sub dubio, si solum exprimas, ut dixi §. 1. num. 13. Est alia quædam ablutio sufficiens, de qua per occasionem mox num. 13.

Ablutio cerè non sufficiens.

12. Si abluas vestes tantum baptizandi, vel vterum Matris in quibus sit infans, vel linteam, vel corium, in quibus idem forsitan est involutus, insufficienter pro te nostra abluis, quia sic baptizandum verè non abluis.

13. Quid si velitis quis indusio, linteo, similibusque vestibus, ita in fontem à te immergatur, emergatque, vel ita perfundatur aqua, ut ipsa propter porositate vestis in corpus ipsum penetret?

Respondeo. Sufficere merito insinuat Castropalaus, dist. num. 6. Bonac. d. 2. de Bapt. quest. 2. part. 3. num. 21. Leand. l. c. quest. 22. & 23. & alij, quia is tunc verè abluatur.

14. Si ex se cadat quis in fontem, non sufficere pro te nostra, jam dixi num. 9.

15. Si te remotè habeas ad abluionem baptizandi, nec item sufficere dicam mox num. 18.

Ablutio dubiè sufficiens.

16. Ex triplici capite? quantum nunc ad nostrum institutum facit, dubia sufficientia esse potest, hoc est, ex parte baptizantis, baptizati, & aquæ.

17. Ex parte baptizantis. Si puerum v. g. submittas sub regulas, vel in alium locum, unde aqua actu dilabitur, formamque adhibeas, sufficienter baptizari puerum putat Bonacina, & Leander; mihi dubia videtur res hæc, quia sic nimis largè, & remotè diceris puerum abluere.

18. Dixi (actu dilabitur) nam si submittas hominem in prædicta, vel similia loca, ex quibus aqua ex notabili intervallo effluxura est, qua deinde fluente tu formam proferas, non dubium baptismum, sed cerèd nullum administraturus mihi videris, quia hoc pacto remotissime te ad illam abluionem habes.

19. Ex parte baptizandi. Si quis in capillis tantum, similes in secundina, qua involutus nascitur, si quis in digito, imo etiam in sola manu, vel solo pede abluatur, dubiè baptizatur, quia incertum est, alijs affirmantibus, denegantibus alijs, an hoc modo dicantur prædicti absolute, & verè ablui.

20. Si quis immergatur in aquam sed non emergat; (id quod evenire possit, quando quis in fine immersionis statim moreretur) inter dubia baptismum connumerat, licet enim probabile putent cum Suar. Vasq. Valent. Conineb. quos sequitur citatus Hurtadus, l. c. diff. 5. non esse necesse, ut immersioni succedat emergio, sicuti nec si Baptismus fiat per asperisionem, necesse est, ut aqua fluat per corpus baptizandi sed sufficit si hæreat, cum sic satis, superque constituitur lotio humana, quemadmodum si manibus madefactis faciem abluas, diceris absolute faciem lavare; licet inquam id probabile putem: tamen, quia non est certum, an simpliciter apponatur vera ablutio, ideo hunc modum inter baptismum dubia recensendum, quo ad praxim iudico, sicuti in simili de linteo, vel digito madefacto dixi §. 1. num. 13. & mox repetam n. 22.

21. Ex parte aquæ. Vna, vel altera aqua gutta, & ex Bonacina, l. c. num. 19. etiam addita tertia, etiam si successivè corpus tangat, dubia ablutio est, cum aliqui negent, aliqui affirmant, sic posse hominem dici absolute ablui.

22. Linteam, vel manum aqua madefacta, & in corpus baptizandi tantummodo impressa, dixi §. 1. num. 13. & nunc in proprio loco repetere debeo dubium esse saltem pro praxi, an constituat abluionem absolute dictam, atque adeo dubium esse & baptismum.

§. IV. De Materia proxima Baptismi quoad licitum usum.

1. Idem hæc proportionaliter dici debet quod §. 2. dictum est. Solum est Castropalaus de Baptism. disput. vnc. p. 4. n. 2. adde non esse mortale, si quis in Ecclesia, quæ consuevit baptizare per immersionem, baptizaret per effusionem vel contra, quia hæc censetur levis mutatio.

Occasione prædictorum quæro, an quidam qui, ut infantem jamjam moriturum baptizaret, illum aqua suffocavit, in irregularitatem inciderit?

2. Curiosam mihi proposuit quidam difficultatem ex illo casu ortam, qui ætate Panormitani contigit, & de quo pluribus disputaverunt tunc Sapientes.

Causa ille fuit hujusmodi: Quidam deferens infantem baptizandum in remotam Ecclesiam, advertit eum morti esse proximum, cum ergo aqua careret, & in puteum forte obvium incideret, infantem in illum projecit, verba formæ legitime pronuntians.

Quare quæsitum. Primò fuit, an infans, si vivus ad aquas pervenit, titè fuerit baptizatus? Fuisse, putavit Panormitanus, & plures Canonistæ, sed nequaquam fuisse multi ex Theologis docuerunt. Præcipua vitiorumque ratio fuit, quia Canonistæ tenebant, ad baptismum, non oportere, necessario immersioni succedere emersionem, oportere tenebant Theologi. Omnes tamen consenserunt; si forte puer ille vivus extractus fuisset, debuisset sub conditione iterum baptizari. Vtraque sententia fuit probabilis, & illam quidem Canonistarum hodie communem jam esse Suar. Vasq. Coninch. qui eos citat sequiturque; quest. 66. art. 7. dub. p. quibus adde Castrop. de bapt. d. unica, p. 4. n. 10. citantes Valentiam, Layman, Bonacinam, aliosque inter recentiores Theologos invenies, qui favent his quæ diximus §. præcedente, num. 20. nec tamen nego, opinionem illorum Theologorum à recentioribus aliquibus, ut à Tolero, alijsque apud Castrop. loc. cit. etiam nunc admitti.

3. Quæsitum fuit Secundò. An licitè id fieri, & sine peccato poruerit? Responsumque ab omnibus est, illicitè; quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona: occidere autem innocentem, malum est intrinsecè, nam propter non abfimilem rationem, non licet secare vterum matris animam agentis, ad finem baptizandi infantem ibi existentem.

4. Quæsitum Tertiò à recentioribus ex hac occasione subinde fuit. An, quando baptizandus ita esset infirmus, ut iudicaretur mors ipsi fore acceleranda ab aqua ad baptismum necessaria, An inquam tunc licitè baptizari posset, Responditque Coninch. q. 66. art. 7. dub. p. Hurt. d. 1. de baptism. diff. 5. Diana p. 5. Tr. 3. res. 8. Pasqua. decis. 421. alique, casum fore moraliter impossibilem, quia modica aqua, præsertim si admoveatur calida, non videtur, posse tantum detrimentum afferre. Addit tamen admissio casu, licitè baptizari, quia eiusmodi periculum ex modica illa aqua, præsertim, ut diximus, calida proveniens, est tam rærum, paruum, atque incertum, ut non debeat venire in considerationem humanam.

5. Hæc olim quærita sunt; nunc vero ea proponitur difficultas. An ille, qui prædictum infantem projecit in puteum inciderit in irregularitatem & per hanc occasionem, idem Secundò quæritur de illo, qui baptizat infirmum.